

Ze Sociálního ústavu Československé republiky.

Sborové sedění Sociálního ústavu Československé republiky konalo se za předsednictví poslance dra Wintra dne 17. dubna t. r. V jednatelské zprávě, jejíž prvou část přednesl II. jednatel ústavu dr. Kotek, bylo poukázáno na velmi bohatou činnost Sociálního ústavu v uplynulém období, a to jak na poli činnosti přednáškové, tak i činnosti publikační. V období od posledního sborového sedění do konce března 1930 uspořádal Sociální ústav celkem 34 přednášky, z nichž byly prosloveny: 4 francouzsky, 2 anglicky, 5 německy a ostatní česky. Z cizích hostů, kteří v Sociálním ústavě pronесли přednášky, uvádíme na prvním místě ředitele Mezinárod. úřadu práce Alberta Thomase; dále přednášeli pp.: abbé Al. Woyczicki, profesor university ve Vilně, Paul Devinat, ředitel Mezinárodního úřadu pro vědecké řízení práce, továrník Theodor Tobler z Bernu, ředitel Družstevní banky v Paříži Gaston Lévy, Alfred Zimmermann, univ. profesor a místoředitel Mezinárodního ústavu pro duševní spolupráci v Paříži, známý socialistický teoretik Hendrik de Man, dělnický poslanec britského parlamentu Rennie Smith, dr. H. Kampfmeyer, tajemník Mezinárodního bytového svazu, dr. Stein, úředník z Mezinárodního úřadu práce, dr. E. Palla, I. tajemník dělnické komory ve Vídni a J. Richardson, přednosta statistického oddělení v Mezinárodním úřadě práce. — Přednášky hostů z ciziny byly buď rázu informativního o soc. politických problémech jejich vlasti, nebo se týkaly aktualit národohospodářských a soc. politických s hlediska všeobecného. Referenti domácí přednášeli buď o důležitých a toho času akutních problémech soc. politických u nás neb o jiných význačných otázkách z oboru soc. politiky a sociologie. Řada přednášek pronesených v Sociálním ústavě a debat k těmto přednáškám se pojícím byla uveřejněna v Publikacích Sociálního ústavu. Ostatní byly buď v úplném znění anebo v obsáhlém výtahu uveřejněny v Sociální revui.

Publikací vydal Sociální ústav od posledního sborového sedění 21, celkem vyšlo již 50 publikací a v tisku jsou další 3 publikace.

I. jednatel ústavu dr. Štern ve své zprávě probral velmi úzkou a čilou spolupráci Sociálního ústavu s Mezinárodním sdružením pro sociální pokrok a s jinými zahraničními institucemi sociálními a podal program činnosti ústavu pro podzimní období letošního roku.

Po schválení jednatelských zpráv i zprávy pokladní byly provedeny volby do představenstva ústavu. Zvoleni byli na příští tříleté funkční období dosavadní funkcionáři, a to pp.: prof. dr. Hodáč, ministr m. sl. dr. Schieszl, min. rada dr. Kazda a gener. tajemník dr. Štern; náhradníky pp.: dr. Kotek a doc. dr. Janko. — Panu ministru sociální péče byli k jmenování do představenstva navrženi: dr. A. Masaryková, min. rada dr. Brablec, posl. Ant. Čuřík a prof. dr. Rauchsberg; za náhradníky tajemník Beránek a tajemník Mimra. V představenstvu kromě toho zasedají předsedové, místopředsedové a jednatelé jednotlivých sekcí univ. profesori dr. Schoenbaum, dr. Procházka a dr. Foustka, doc. dr. Chalupný, doc. dr. Verunáč, prof. dr. Macek, min. r. ing. Pokorný, sen. Modráček a doc. dr. Janovský.

V Publikacích Sociálního ústavu vyšla jako svazek 50 studie dr. Jos. Kotka »Odborové hnutí zaměstnanců«, podávající rozbor teorie i praxe odborového hnutí a podrobný vývoj odborového hnutí u nás a v cizině. Jako Publikace č. 48 vyšla studie »Racionalisace — vědecká organizace — a otázka sociální«, souhrnná to studie celé řady

odborníků o problému racionalisace s hlediska hospodářského, technického, sociálního, fyziologického, psychologického a etického, a to nejen o racionalisaci v průmyslu, nýbrž i v obchodě, živnostech, zemědělství, veřejné správě, peněžnictví, stavebnictví, domácnosti a výchově. — Mimo to vydán byl francouzský přehled činnosti ministerstva sociální péče za r. 1929, redigovaný odb. r. dr. J. Řípou: *Politique et prévoyance sociales en Tchécoslovaquie du 1er Janvier au 31. Décembre 1929* (Publ. č. 51). V tisku je publikace »Mzdy a ceny«, obsahující souhrn referátů, přednesených v jarním cyklu přednášek o mzdách a koupěschopnosti zaměstnanců.

Podzimní přednáškové období Sociálního ústavu započalo vlastně v pozdním létě dvěma přednáškami zahraničních účastníků mezinárodního kriminalistického sjezdu, pořádaného ve dnech 25.—30. srpna t. r. v Praze. Dne 29. srpna přednášeli »O svých zkušenostech a názorech na metody a cíle moderního výkonu trestu« pp. Otto Kellerhals, ředitel trestnice ve Witzwielu u Bernu, a dr. Otto Weissenrieder, ředitel trestnice v Ludwigsburgu a ústavu pro choré trestance v Hohenaspergu u Stuttgartu. Přednáška byla doprovázena světelnými obrazy. — Dne 15. září přednášel »O vězeňství v Brasilii« hr. dr. Candido Mendes de Almeida, profesor právnické fakulty v Rio de Janeiro, president vězeňské rady federálního distriktu. Přednáška byla provázena světelnými obrazy.

O družstevnictví a uskutečnění socialismu přednášel dne 9. října 1930 dr. Karel Renner, bývalý kancléř rakouské republiky a předseda Mezinárodního sdružení pro sociální pokrok. Přednášky zúčastnili se mimo velmi četného posluchačstva, hlavně z řad družstevních teoretických i praktických pracovníků u nás, ministři dr. Czech a Bechyně, bývalí ministři dr. Schiezl, Habrman a Staněk, guvernér Národní banky dr. Pospíšil. Přednášku zahájil předseda Sociálního ústavu ministr m. sl. dr. Winter. — Přednášející podal v úvodu své velmi zajímavé přednášky názorný obraz struktury nynějšího hospodářského systému, upozornil na zdoluhavý proces přechodu statků od výrobce k spotřebiteli a uvedl, že všichni mezičinitelé tohoto přechodu statků nemají nutnou hospodářskou funkci a zbytečně zboží konsumentu zdražují. Této skutečnosti byli si národohospodářští teoretikové již dávno vědomi a ona dala vznik utopistickému socialismu Saint-Simonovu, Proudhonovu, družstevní myšlence Owenově i socialistické nauce Marxově. Vývojem kapitalistického hospodářství množily se kritiky dosavadní formy přechodu výrobků od výrobce ke spotřebiteli. Kritika socialistů žádala buď odstranění všech 4 podílníků na konečné ceně výrobku, totiž zisku podnikatelova, zisku meziobchodu, zisku finančního kapitálu a pozemkové renty, anebo aspoň zkrácení pochodu výrobku od výrobce ke spotřebiteli a vyřazení aspoň některých z uvedených podílníků na konečné ceně hospodářského statku.

Odstranění zbytečného zdražení statků pro konsumenta nebylo pouze teoreticky doporučováno, nýbrž je i prakticky uskutečňováno. Tímto úkolem obírá se družstevnictví. První jeho forma — družstevnictví výrobní a prodejní — spočívá ve snaze obchodníků-výrobceů opatřiti si organisováním se co nejlepšího zisku pro sebe a vejíti pokud možno v přímý styk se spotřebiteli. To není sice ještě socialismus, ale jsou tu již prvky socialismu. Praktické uskutečnění — ve větším rozsahu — myšlenky, aby také dělníci byli sami sobě výrobci, naráží na různé překážky, zejména na nemožnost dělnictva opatřiti si potřebný kapitál a na potíže se správou a disciplinou v takovýchto závodech. Jinou formou družstevnictví je družstevnictví úvěrní, které má chránit výrobce proti vysokým úrokům z půjčeného kapitálu. V hospodářských úvěrních družstvech — raiffeisenkách — dochází uskutečnění Proudhonova myšlenka, aby kapitál se dostal volně, tedy ve skutečnosti bez úroků, tomu, kdo jej potřebuje.

Když nemohl být problém zkrácení zdlouhavého přechodu výrobků od výrobce ke spotřebiteli vyřešen prakticky zcela uspokojivě tím, že k jeho řešení se vyšlo se strany výrobce, pomýšlelo se na jeho řešení se strany spotřebitele. A tak dochází k družstevnictví spotřebnímu. Z hospodářského života má být vyřaděn meziobchod, styk spotřebitele s výrobcem má se dít bez prostředníků. Od konsumních družstev se pokročilo pak k založení velkonákupních společností, obstarávajících nákupy pro všechna sdružená družstva spotřebitelů. A nejen to, přikročilo se pak k samostatné výrobě, a to jak k výrobě tovární, tak i k prvovýrobě. A tak stojíme již dnes před skutečností, že nemáme hospodářství čistě soukromého; hospodářský život států je dnes prostoupen velmi silně hospodářstvím společenstevním, družstevním. Družstevnictví prakticky uskutečňuje socialistickou myšlenku společného hospodářství. Vyvlastňuje výrobní prostředky, vychovává dělnictvo i celou lidskou společnost k budoucímu socialistickému řádu hospodářskému.

Přednášející byl odměněn za svou přednášku dlouhotrvajícím potleskem. V závěru předseda Sociálního ústavu dr. Winter upozornil na to, že znění přednášky vydá Sociální ústav jako úvod k publikaci o družstevnictví, která bude obsahovat přednášky a referáty našich odborníků o družstevnictví spotřebním, výrobním, prodejním, zemědělském a živnostenském, kteréžto přednášky budou prosloveny v cyklu, jež Sociální ústav uspořádá v lednu a únoru příštího roku.

Z Masarykovy sociologické společnosti.

Na výborové schůzi společnosti, konané dne 30. září t. r., byl stanoven především program přednáškové činnosti společnosti. Přednášky přislíbili hlavně: sen. Modráček »Sociologický rozbor nového programu strany sociálně demokratické«; doc. dr. Chalupný »O reformě trestního práva s hlediska sociologického«; prof. dr. Bláha »Dělnický výzkumný ústav« a »Problém tradice s hlediska sociologického«; doc. dr. J. L. Fišer »Sociální consensus« a »Logika sociologických pojmů«; dr. Kohn »Sociologie evropské družnosti« a »Sociologie práva se zvláštním zřetelem k sociologii E. Chalupného«; min. m. sl. dr. Štefánek »Československé problémy«; ing. S. Jančák »Sociologie slovenského zemanstva«; odb. r. dr. V. Škrach »Rozbor knihy F. Modráčka: Sociologie jako theorie dějin« a ing. C. Šmejkal »Sociologie čsl. vojáka«.